

PREDLOG

Informacija za projekat izgradnje HE Buk Bijela, Foča, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina sa aspekta zaštite životne sredine shodno UNECE Konvenciji o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu - Espoo

Dopisom iz jula mjeseca 2019. godine, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju, Republike Srpske, Bosna i Hercegovina, informisalo je Ministarstvo za ekologiju, prostorno planiranje i urbanizam (prethodno Ministarstvo održivog razvoja i turizma) da je u toku postupak pribavljanja nove ekološke dozvole za postrojenje HE Buk Bijela, na bazi procjene uticaja na životnu sredinu sprovedene u 2012/2013. godini.

Istim dopisom, od strane Republike Srpske tražena je saglasnost u roku ne dužem od 10 dana, kako bi bile ispunjene obaveze utvrđene Konvencijom o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu –Espoo.

Na navedeni dopis, ispred ovog ministarstva upućen je odgovor, da u skladu sa Espoo konvencijom, Crna Gora izražava svoju namjeru da učestvuje u prekograničnoj proceduri, kao potencijalno ugrožena strana;

- zatražena je sva relevantna dokumentacija o procjeni uticaja na životnu sredinu sa pratećom tehničkom dokumentacijom;
- ukazano je na važnost učešća javnosti u postupku donošenja odluka, i da bi se formirao konačan stav vezano za prekogranične uticaje, procedura u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu i Espoo konvenciji mora biti sprovedena.

Avgusta mjeseca 2019. godine, od nadležnog organa Republike Srpske, Bosna i Hercegovina, dobijena je urgencija kojom se traži hitno dostavljanje mišljenja (saglasnosti) na bazi procedure iz 2012/13 godine.

Kako nije dobijena tražena dokumentacija, ovo ministarstvo je novembra mjeseca 2019. godine uputilo urgenciju, kojom je opet zatraženo da se dostave studije o procjeni uticaja na životnu sredinu za projekat izgradnje HE Buk Bijela u Foči.

Decembra mjeseca 2019. godine primljen je dopis Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju, Republike Srpske, Bosna i Hercegovina kojim nas obavještavaju da će nastaviti postupak izdavanja ekološke dozvole za HE Buk Bijela i u istom navedeno je da je javnost bila obavještena 2013. godine u Crnoj Gori, odnosno bez sprovođenja postupka procjene uticaja na životnu sredinu.

***Napomena:** Procedura koja je započeta 2012/13 godine, nikada nije sprovedena do kraja, jer nadležno ministarstvo Republike Srpske, Bosna i Hercegovina nikada nije dostavilo informaciju o konačnoj odluci, odnosno donijetom rješenju o davanju saglasnosti na elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za HE Buk Bijela i HE Foča (u tom period su bile 2 HE), a što je bila u obavezi po Espoo konvenciji. (Kasnije smo saznali iz medija da je Okružni sud u Banja Luci poništio ekološku dozvolu za planiranu hidroelektranu (HE) Buk Bijela instalisane snage 93 MW na rijeci Drini u Bosni i Hercegovini).

Takođe, planirana javna rasprava (12.02.2013.) u Crnoj Gori za ovaj projekat nije sprovedena zbog intezivnih sniježnih padavina u tom periodu. U Crnoj Gori je za ovaj projekat bila formirana

ekspertska komisija koja je cijenila elaborate o procjeni uticaja na životnu sredinu. Izvještaj ove komisije (Izvještaj o ocjeni studija o procjeni uticaja na životnu sredinu za izgradnju hidroelektrana „BUK BIJELA” I “FOČA” april 2013) nije upućen Bosni i Hercegovini zbog dobijene informacije da se odustalo od projekta u Republici Srpskoj, BiH, ali je isti (ovaj Izvještaj Komisije) objavljen na sajtu Agencije za zaštitu životne sredine i još uvijek je javno dostupan.

Naknadno, posle sedam (7) godina (dopisom iz 2019. godine), saznajemo da je ipak data saglasnost (u maju 2013.) na ovaj projekat od strane nadležnog organa Republike Srpske, BiH.

Po saznanju od nevladinih organizacija, a ne od nadležnog Ministarstva Republike Srpske, BiH, da je izdata ekološka dozvola za izgradnju HE Buk Bijela i u 2019. godini od strane nadležnog organa Republike Srpske, BiH, bez sprovedenih konsultacija sa Crnom Gorom, ovo ministarstvo se, **decembra 2020. obratilo Sekretarijatu Espoo konvencije, odnosno Implementacionom komitetu** u cilju preistpitivanja poštovanja obaveza koje proizilaze iz Espoo konvencije.

U januaru 2021. godine, Implementacioni komitet za sprovođenje Espoo konvencije uputio je nadležnom organu Republike Srpske, BiH obraćanje Crne Gore na upoznavanje i komentare. Dobijeni odgovor od Republike Srpske, BiH, Implementacioni komitet je dostavio Crnoj Gori, takođe na upoznavanje i izjašnjenje. U martu 2021. godine, ovo ministarstvo uputilo je odgovor u kojem navodi da je istog stava kao i kada smo se obratili Implementacionom komitetu Espoo konvencije.

Navedeno podrazumijeva:

- 1) tražena dokumentacija, studije o procjeni uticaja na životnu sredinu sa tehničkom dokumentacijom 2019. godine nije dostavljena, a rok od 10 dana na bazi procedure iz 2012/13 se ne može smatrati razumnim rokom za davanje mišljenja (razuman rok ne može biti kraći od 30 dana),
- 2) procedura koja je započeta 2012/13. nikada nije sprovedena do kraja od strane nadležnog organa Republike Srpske, BiH, jer Crnoj Gori nije dostavljena konačna odluka o datoj saglasnosti iz maja 2013. godine,
- 3) izdavanje nove ekološke saglasnosti podrazumijeva novi postupak procjene uticaja na životnu sredinu i kao i činjenica da nije bilo kontinuiteta projekta,
- 4) nadležnim organima i javnosti u Crnoj Gori nije data mogućnost da dostavi svoje komentare, odnosno mišljenje na traženu dokumentaciju i učestvuje u prekograničnoj proceduri;
- 5) period od proteklih 7 godina ukazuje da se moraju u obzir uzeti sljedeći aspekti, kao što su: stanje segmenata životne sredine (podaci monitoringa) nakon sedam (7) godina, razvoj prava EU (izmjene i dopune prava EU, konkretno Direktive o procjeni uticaja na životnu sredinu –EIA, naročito u dijelu prekograničnih konsultacija).

Napominjemo da je u Izvještaju Komisije za procjenu uticaja na životnu sredinu iz 2013. godine (Izvještaj o ocjeni studija o procjeni uticaja na životnu sredinu za izgradnju hidroelektrana „BUK BIJELA” I “FOČA”) ukazano na:

“2. Mišljenje

Komisija smatra da je neophodno doraditi Studiju procjene uticaja na životnu sredinu HE “Buk Bijela” shodno navedenim zapažanjima. Tek nakon toga bi se preciznije mogla sagledati veličina uticaja na teritoriju Crne Gore, pa i način i oblik međudržavne saradnje u kontekstu ovog Projekta.

Komisija, takođe, smatra da je neophodno da nadležni organ Crne Gore, sam ili u saradnji sa nadležnim organom druge države, utvrdi tačnu najnižu kotu korita Drine na granici Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Komisija je utvrdila da akumulacija sa planiranom kotom normalnog uspora zadire u teritoriju Crne Gore, pa je potrebno problematiku sagledati i sa aspekta međunarodnog prava“.

„(Studijom procjene uticaja na životnu sredinu za HE „Buk Bijela“ je definisana kota normalnog uspora 434mnm. Međutim, kota terena na državnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine je 432,37 mnm (ova kota je izmjerena na kontaktu vode i terena pri nepoznatom protoku, što znači da kota terena ili kota dna riječnog korita mogu biti niže). Projektovana kota normalnog uspora od 434 mnm, i kota terena Crne Gore od 432,37 mnm, jasno pokazuju da bi akumulacija HE „Buk Bijela“ zahvatila teritoriju Crne Gore, zbog čega insistiramo da se utvrdi kota dna korita na granici)“.

Takođe, NVOi iz BiH sa NVOima iz Crne Gore i Aarhus centra Sarajevo su se obratili Implementacionom komitetu Sekretarijata Espoo konvencije vezano za poštovanje odredbi Espoo konvencije. Otvorili su postupak isto kao i ovo ministarstvo, po istom osnovu.

U toku je slučaj pred Implementacionim komitetom za sprovođenje Espoo konvencije. Ovo podrazumijeva da su obje strane, Crna Gora i Bosna i Hercegovina imaju obavezu da informišu ovaj komitet i da dostavljaju odgovore na pitanja dobijena od istog (što podrazumjeva kontinuiranu obavezu dok se ne okonča postupak).

Budući da procedura pred Implementacionim komitetom zahtijeva dosta vremena, jula mjeseca 2021. godine, na predlog državnog sekretara, prof. dr Danila Mrdaka, inicirane su bilateralne konsultacije sa nadležnim organom Republike Srpske, BiH. Cilj održavanja ovih konsultacija bio je definisanje aktivnosti za rješavanje otvorenih pitanja.

Jula mjeseca 2021. u sjedištu Elektroprivrede Republike Srpske u Trebinju održan je sastanak sa ministarkom prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske, Srebrenkom Golić i direktorom Elektroprivrede Republike Srpske, Lukom Petrovićem sa saradnicima.

Učesnici sastanka izrazili su dobru volju i spremnost za saradnju i rješavanje svih otvorenih pitanja.

Na sastanku je dogovoreno formiranje ekspertske tima, čije će zaduženje biti da pregleda raspoloživu projektnu dokumentaciju, strukturu i planirani režim rada hidroelektrane „Buk Bijela“, te da usaglasi nadmorsku visinu tačke preliva, odnosno maksimalnu gornju kotu do koje buduće vještačko jezero može da raste.

Nakon prvog sastanka, 28. septembra održan je drugi sastanak u Trebinju. Cilj sastanka bio je nastavak saradnje u cilju realizacije dogovorenih aktivnosti, nakon čega je 29. septembra organizovan obilazak terena.

Na samom sastanku je zaključeno je da je potrebno izvršiti precizna geodetska mjerenja poprečnih profila u pograničnom pojasu rijeka Tare i Pive, kao i samog graničnog profila. Nakon obilaska granične zone na lokalitetu Šćepan polje, pozajmišta šljunka i pijeska Čelikovo polje i fabrike betona, sa desne obale pregradnog profila HE Buk Bijela i privrednog gradilišta, zaključeno je, da je neophodno poznavanje svih parametara potencijalnog projekta. U tom smislu, potrebno je izvršiti mjerenja i snimanja, koja će poslužiti za hidrauličke proračune i analize potrebne za rješavanje pitanja uticaja akumulacije Buk Bijela na teritoriju Crne Gore.

Nakon održanog sastanka i obilaska terena od strane predstavnika Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Crne Gore, Ministarstva prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske, kao i predstavnika Elektroprivrede obje strane, uslijedila je priprema projektnog zadatka odnosno predloga Programa hidrološko-geodetskih radova na rijeci Pivi, Tari i Drini.

Realizacija definisanih aktivnosti u projektnom zadatku zahtijeva sinhronizaciju više učesnika. Na liniji komunikacije sa kolegama iz Republike Srpske, informisani smo da će predstavnici Republičkog hidrometeorološkog zavoda iz Republike Srpske izvoditi hidrološka mjerenja. U tom cilju, potrebno je obezbijediti stručni nadzor iz Crne Gore nad realizacijom mjerenja.

S tim u vezi, pripremljen je dopis za **Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, sa zahtjevom za imenovanje predstavnika ove institucije**, koji će uzeti učešće u stručnom nadzoru nad realizacijom planiranih mjerenja shodno projektnom zadatku, odnosno Programu hidrološko-geodetskih radova na rijeci Pivi, Tari i Drini.

Takođe, od kolega iz Republike Srpske, informisani smo da je zbog lakšeg prelaska stručnih lica i opreme tokom izvođenja mjerenja, potrebno izvršiti prijavu planiranih radova u pograničnoj zoni kod ovlašćenih institucija - granična policija. Prema dosadašnjoj praksi mjerenja u graničnim zonama, obje strane učesnice mjerenja/nadzora upućuju prema ovlašćenim institucijama isti spisak lica i opreme.

